

Opetusministeri Jukka Gustafsson:

Tasa-arvoinen varhaiskasvatus ja perusopetus takaavat joustavat opintopolut työelämään

Mitä tasa-arvoisem-
min varhaiskasva-
tus ja perusopetus
huolehtivat lasten
ja nuorten oppimi-
sestä ja heidän hyvinvoinnistaan,
niin sitä paremmin seuraavat kou-
luasteet voivat lähteä turvaamaan
nuorille joustavia opintopolkuja
tutkintoon, ammattiin ja työelä-

mään, toteaa opetusministeri
Jukka Gustafsson.

Gustafssonin mielestä on kohtuuton-
ta asettaa ammatillisessa koulutuksessa
liian suuria vaatimuksia opettajille, jos
kasvatus- ja opetustehtävää on laimin-
lyöty jo aiemmin.

- Vaikka voimmekin olla ylpeitä
PISA-tutkimuksissa menestyneestä pe-
rusopetuksestamme, niin kyllä meidän
on rehellisesti uskallettava tarkastella

sitä ongelmaa, että erityisesti poikien opimistulokset luku- ja kirjoitustaidossa jäävät yläasteella liian monien kohdalla heiveröisiksi.

Tämä ongelma näkyy myöhemmin esimerkiksi ammatillisen koulutuksen keskeyttämisenä. Ministeri muistuttaa, että yksi keskeisimmistä koulutuspoliittisista tavoitteista kuluvalla hallituskaudella on ollut koulutuksellisen tasa-arvon vahvistaminen.

- Viimeisen kymmenen vuoden aikana koulu on muuttunut aiempaa eriarvoisemmaksi. Erot koulujen välillä syntyvät siitä, että joissakin kouluissa oppilaat tarvitsevat enemmän tukea, koska kasvuympäristö ei tätä tukea anna.

Kun oppimistuloksia eri kouluissa suhteutetaan saavutettuun lukutaitoon vaadittaviin opiskeluaikoihin, niin tuloksiltaan heikoimmista kouluista lähdetään jo keskimäärin 2,5 vuotta heikommalla lukutaidolla kuin parhaista kouluista.

- Ammattikorkeakouluja ja tiedekorkeakouluja tulee tarkastella maakuntaa suurempina aluekokonaisuuksina niin, että tällaisilla suuralueilla pystytään turvaamaan monipuolinen koulutustarjonta, opetusministeri Jukka Gustafsson toteaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä valmistellaan juuri koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelmia. Tavoitteena on vähentää sukupuolten välisiä osaamis- ja koulutuseroja sekä koulutuksen periytyvyydestä aiheutuvia ongelmia kaikilla koulutusasteilla.

Hallitus pyrkii sitomaan perusopetuksen rahoituksen jatkossa nykyistä enem-

- Nuorille suunnattua oppisopimuskoulutusta on kehitettävä, mihin kuuluu parempi yhteistyö elinkeinoelämän kanssa. Liian usein ei ole tarjolla oppisopimuksen edellyttämiä työpaikkoja.

män toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin kuten kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon ja työttömyysasteeseen.

Ministeriö on antanut haettavaksi 83 miljoonaa euroa opetusryhmien pienentämiseen ja koulujen välisten erojen kaventamiseen. Näistä rahoista 23 miljoonaa euroa kohdennetaan suoraan haasteellisemmassa toimintaympäristössä toimiville kouluille.

Nuorten aikuisten osaamisohjelma

Gustafsson on iloinnut ammatillisen koulutuksen vetovoiman lisääntymisestä peruskoulunsa päättävien nuorten keskuudessa. Myönteiseen kehitykseen ovat vaikuttaneet asennekasvatuksen lisäksi monet muutkin syyt, joista ministeri luettelee joitakin tärkeimpiä.

- Koulutuksen ja työelämän yhteistyötä on tiivistetty. Työssäoppimista on laajennettu ja oppisopimuskoulutusta on kehitetty. Ammattitaito voidaan osoittaa opiskelun aikana ammattiosaamisen näytöillä.

- Ammatilliset perustutkinnot on uudistettu osaamisperusteisiksi. Ne tuottavat myös yleisen jatko-opintokelpoisuuden.

Ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuutta on hyvästä tilanteesta huolimatta ylläpidettävä määrätietoisella koulutuksen kehittämällä. Siihen pyritään muun muassa vuoden alussa asetetun ammatillisten tutkintojen kehittämisyhtymän avulla. Gustafssonin mukaan tärkeintä kuitenkin on, että kaikille perusopetuksen päättäneille voidaan turvata koulutuspaikka toisella asteella.

- Haluan korostaa erityisesti elinikäisen oppimisen valmiuksia, joilla pärjätään työelämän muutoksissa. Ammatillisessa koulutuksessa nuoriin olisi jäätävä se asenne, että en ole valmis nyt enkä ole sitä viidenkään vuoden päästä.

Nuoret olisi voitava motivoida jatkuvaan oman osaamisensa kehittämiseen. Kun teknologia kehittyy nopeasti ja työllisyystilanne vaihtelee rajusti, varmoja

Miten tuotteistaa koulutusvientää?

Opetusministeri Jukka Gustafssonin mukaan suomalainen koulutus on hyvässä maineessa maailmalla. Ministeriö saa jatkuvasti suomalaisille asiantuntijoille kohdistettuja pyyntöjä osallistua erilaisiin ammatillisen ja korkea-asteen koulutuksen kehittämishankkeisiin Euroopassa, Lähi-idässä, Kiinassa, Intiassa ja muuallakin.

– Haasteena on koulutuksen tuotteistaminen. Mitkä ovat ne sopivat tavat, joilla voimme myydä osaamistamme ulkomailla?

Opetus- ja kulttuuriministeriö on organisoinut koulutusvientiin liittyvää yhteistyötä yhdessä Opetushallituksen kanssa. Kentällä ovat pääasiallisina toimijoina

amatillisen koulutuksen järjestäjien verkosto sekä Finpro.

Gustafsson mainitsee erikseen Future Learning Finland -koulutusvientiklusterin, jonka toiminta on käynnistynyt tammi-kuussa 2011. Klusteri kokoaa yhteen alan suomalaiset toimijat, yritykset sekä oppilaitokset, joilla on kiinnostusta ja kykyä kansainväliseen liiketoimintaan. Klusteria koordinoi Finpro.

– Mielestäni yksi koulutusviennin vahvuusalue on ammatillinen opettajakoulutus, jonka vientiä jo toteutetaan ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhteistyönä. Ne ovat panostaneet erityisesti Saudi-Arabiaan ja Kiinaan suuntautuvaan vientitoimintaan.

työpaikkoja on hyvin vähän ja osaamista on päivitettävä säännöllisesti.

Opetusministerin mielestä on huolestuttavaa, että maassamme on 110 000 alle 30-vuotiasta nuorta, jotka ovat käyneet vain peruskoulun ja joilla ei ole ammatillista perustutkintoa. Viime kevään kehysriihen yhteydessä sovittiin, että osana nuorisotakuun toteuttamista hallitus käynnistää tällaisille henkilöille suunnatun nuorten aikuisten osaamisohjelman.

Osaamisohjelman kautta on 20–29-vuotiailla nuorilla mahdollisuus suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai ammatillinen perustutkinto. Näyttötutkintoihin valmistavaa koulutusta järjestetään oppilaitoksissa ja oppisopimuskoulutuksena.

Ohjelmalle on vuodelle 2013 myönnetty 27 miljoonan euron määräraha. Ohjelman avulla tavoitellaan yhteensä 36 000 aloittajaa vuosina 2013–2016. Vuodesta 2014 lähtien rahoitus nousee 52 miljoonaan euroon.

Ammattikorkeakouluissa leikkauksia ja uudistuksia

Ministeriö teki ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen leikkauksista alakohtaiset päätökset viime vuoden maaliskuussa. Vähennysten kokonaismääräksi jäi lopulta 2 030 aloituspaikkaa, kun neuvotteluihin lähdettiin 2 200 paikan vähennystarpeesta.

Tämän vuoden aikana käynnistyvät leikkaukset kohdistuvat aloihin, joilla

on koulutustarve-ennakoinnin mukainen aloittajataavoite vuonna 2016 pienempi kuin nykyinen tarjonta. Vähennykset painottuvat erityisesti kulttuuri-alalle, matkailu-, ravitsemus- ja talousalalle sekä osittain myös tekniikan ja liikenteen alalle.

- Nämä päätökset tehtiin aidossa vuorovaikutuksessa ammattikorkeakoulujen kanssa, Jukka Gustafsson korostaa.

Ministeri toteaa ratkaisuja helpottaneen ammattikorkeakoulujen lähtötilanteessa esittämät laskelmat, joissa ne itse sisäisesti päätyivät noin 1 000 aloituspaikan kohdentamiseen uudelleen. Vähentämistä on hänen mukaansa tarkasteltava myös suhteessa supistuviin nuorisoihálóluokkiin.

- Näin laskien ammattikorkeakoulujen aloituspaikat vähenevät vuoteen 2016 mennessä 1,1 prosenttia. Koko korkeakoulutuksen tarjonta suhteessa ikäluokkaan nousee samassa ajassa 0,5 prosenttiyksiköllä.

Gustafsson antoi omassa päätöksenteossaan erityistä painoarvoa sille, millaisia vaikutuksia leikkauksilla oli kuntien, maakuntien tai ammattikorkeakoulualan työvoimatarpeiden kannalta. Teollisuuspaikkakunnilla ei toteutettu vähennyksiä alkuperäisen suunnitelman mukaisesti.

- Näin meneteltiin esimerkiksi Kemi-Tornion seudulla ja Varkaudessa. Samoin Vaasassa, missä työskenteli energisektorin piirissä noin 10 000 henkilöä, minkä lisäksi sektorilla oli vielä olemassa merkittävä kasvupotentiaali.

Ammattikorkeakoulu-uudistukseen (2013–2016) kuuluu olennaisena osana syksyllä 2013 tapahtuva toimilupakerros. Hallitusohjelman mukaisesti toimilupien uudistamisessa korostuu toiminnan laatu ja vaikuttavuus.

Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnettävän perusrahoituksen määrätymisperusteissa ja rahoituskriteereissä on tarkoitus jatkossa ottaa huomioon ammattikorkeakoulujen koko lakisääteinen toiminta. Toiminnan tarkastelussa painotetaan laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta. Rahoitusvastuu siirretään kokonaan valtiolle. Ammattikorkeakouluista tehdään itsenäisiä oikeushenkilöitä, mikä tarkoittaa käytännössä osakeyhtiöitä.

Ammattikorkeakouluverkkoa tullaan harventamaan, mutta Gustafsson korostaa, ettei ministeriöllä ole määrällistä tavoitetta. Viime syksynä oli 3–4 ammattikorkeakoulun kohdalla suunnitteilla erilaisia fuusioita. Kemi-Tornion ja Rovaniemen ammattikorkeakoulujen yhdistyminen oli jo päätösten tasolla toteutunut.

- Luulen, että määrä tulee supistumaan 25:sta nykyisin toimivasta ammattikorkeakoulusta 22–23 yksikköön, Gustafsson täsmentää.

Markku Tasala